

Spis treści

Wstęp	9
1. Sprawiedliwość w różnych wymiarach wiedzy naukowej	15
1.1. Paradigmat sprawiedliwości w wymiarze prawnym	15
1.1.1. Przemiany we współczesnym wymiarze sprawiedliwości	15
1.1.2. Sprawiedliwość naprawcza w ujęciu historycznym	17
1.1.3. Założenia sprawiedliwości naprawczej	22
1.1.4. Sprawiedliwość retrybucyjna kontra restytucyjna?	24
1.2. Filozoficzna perspektywa sprawiedliwości	30
1.3. Sprawiedliwość na płaszczyźnie religijnej	37
1.4. Sprawiedliwość w pedagogice i psychologii. Od paradygmatu sprawiedliwości retribucyjnej ku paradygmatowi sprawiedliwości naprawczej	43
1.4.1. Podejście psychodynamiczne	45
1.4.2. Podejście behawioralne	47
1.4.3. Podejście poznawcze	50
1.4.4. Podejście kognitywno-behawioralne	53
1.4.5. Podejście interakcyjne	57
1.4.6. Podejście humanistyczne	62
1.4.7. Podejście postmodernistyczne	65
1.4.8. Przestrzeń dla paradygmatu sprawiedliwości naprawczej w pedagogice resocjalizacyjnej	67
2. Młodzież jako podmiot działań restytucyjnych. Wymiar rozwojowy	71
2.1. Rozwój intelektualny młodzieży w kontekście jej możliwości zadośćuczynienia	72
2.2. Rozwój moralny młodzieży a podejmowanie przez nią działań naprawczych	73
2.3. Rozwój emocjonalno-społeczny młodzieży a jej działania restytucyjne	77
2.4. Zadośćuczynienie w aspekcie rozwojowym	81
3. Działania naprawcze w wyniku konfliktów interpersonalnych	83
3.1. Istota konfliktu międzyludzkiego	83
3.2. Eskalacja konfliktu w ujęciu restytucyjnym i retribucyjnym	90
3.3. W poszukiwaniu optymalnych sposobów rozwiązywania konfliktów	92
3.3.1. Wybrane modele konfliktów a sposoby ich rozwiązywania	94
3.3.2. Mediacja jako preferowana metoda rozwiązywania konfliktów	99
3.3.3. Wyższość mediacji nad metodami zgodnymi z założeniami sprawiedliwości retribucyjnej	107

3.3.4. Konferencje sprawiedliwości naprawczej	110
3.4. Nieletni jako strona w konflikcie o charakterze prawnym	113
3.5. Miejsce zadośćuczynienia w konflikcie	131
4. Wybrane determinanty poczucia sprawiedliwości i zadośćuczynienia	137
4.1. Sumienie	137
4.2. Empatia	139
4.3. Usprawiedliwianie się	143
4.4. System wartości	146
4.5. Postawy wobec norm moralnych a zachowanie	150
5. Metodologiczne podstawy badań własnych	153
5.1. Problematyka badawcza	153
5.2. Cel, problemy badań i hipotezy robocze	156
5.3. Charakterystyka narzędzi badawczych	163
5.4. Opis procedury statystycznej	174
5.5. Przebieg badań i osoby badane	175
6. Zjawisko zadośćuczynienia w badanych grupach młodzieży	189
6.1. Gotowość młodzieży do zadośćuczynienia osobom pokrzywdzonym	189
6.2. Oczekiwanie przez młodzież zadośćuczynienia ze strony sprawców	193
7. Poczucie sprawiedliwości naprawczej badanej młodzieży	199
8. Psychopedagogiczne funkcjonowanie badanej młodzieży	217
8.1. Doświadczanie poczucia winy, wstydu i wyrzutów sumienia przez badaną młodzież	217
8.2. Empatyczność nieletnich na tle grupy porównawczej	222
8.3. Tendencje młodzieży do usprawiedliwiania swoich negatywnych zachowań	226
8.4. Wartości preferowane przez badaną młodzież	230
8.5. Postawy młodzieży wobec norm moralnych	242
9. Psychopedagogiczne uwarunkowania gotowości do zadośćuczynienia i poczucia sprawiedliwości naprawczej	251
9.1. Czynnienie zadość przez badaną młodzież a jej funkcjonowanie w wymiarze psychopedagogicznym	251
9.1.1. Gotowość młodzieży do zadośćuczynienia a jej funkcjonowanie psychopedagogiczne	251
9.1.2. Oczekiwanie przez młodzież zadośćuczynienia a jej funkcjonowanie psychopedagogiczne	258
9.2. Poczucie sprawiedliwości naprawczej młodzieży a jej funkcjonowanie w wymiarze psychopedagogicznym	265
9.3. Związki między zadośćuczynieniem a poczuciem sprawiedliwości naprawczej młodzieży	288

9.4. Struktura czynnikowa analizowanych zmiennych w grupie nieletnich i młodzieży z grupy porównawczej.....	295
Dyskusja i wnioski końcowe	301
Discussion and final conclusions	317
Bibliografia	327
Spis tabel	365
Spis wykresów	368
Spis schematów.....	368